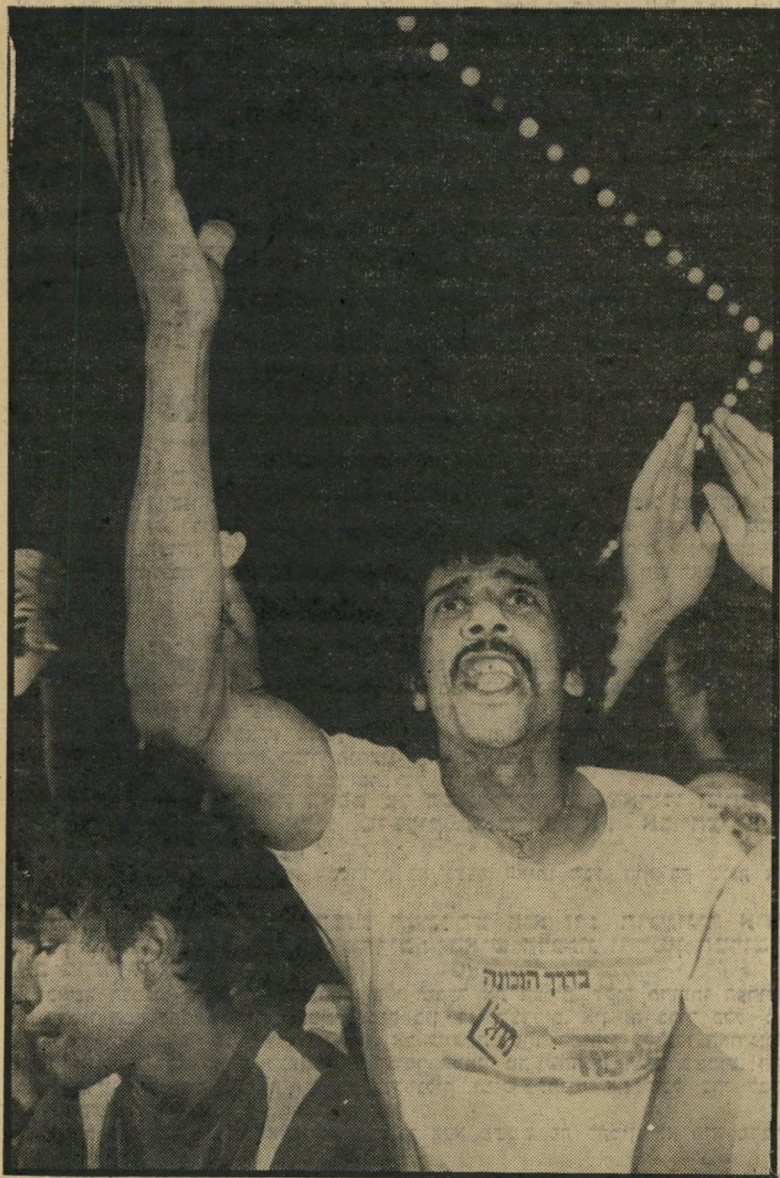

אורי אבנרי מנתח את משמעות השבר העדתי

תנועה

מיזרחית

ד מהפכה הספרדית, כך נדמה, נרגעה. הרשימה העדתית שוב אינה מטילה את חתימה על הבהירות לכנסת העשירית. במקומה באו תופעות אחרות — הכור העיי ראקי, הבריונות של הליכוד.

אין טעות גדולה מזה. כי אלה אינם אלא הצד השני של אותו המטבע. הרשימה של אהרון אבו-חצירא לא הצדיקה, לפי שעה, את החרדות שהתלוו להקמתה. אין היא עוסקת בהסתה הגיוענית הפרועה, אשר יכלה להיות מכשיר-התעמולה העיקרי שלה. בכלל אין היא עוסקת בקימעות (פנייה אל רגשות הבורח-הבודד) אלא בסיטונות (רכישת חמולות שלמות בעיירות-הפיתוח, בדרכים המקובלות בפוליטיקה המיזרחית. שיטות אלה שוכללו, בשעתו, דווקא עלידי הבוסים האשכנזיים של מפא"י.) מי שחשש מפני ההתקוממות של בני "עדות-המיזרח" יכול עתה להפליט אנחה של הקלה, לשקוע שוב בכורסתו הנוחה ולנחם את עצמו בכך שבארבע השנים הבאות, לפחות, לא תתחולל רעידת-האדמה העדתית הגדולה.

הוא טועה. "המהפכה הספרדית" נמצאת בעיצומה — תחת דגל אחר. הדגל השחור של העדתיות הגדויה נגזר, לפני שעה. במקומו בא

המאזקאי מנדסט'יטובסק: בגין בנעולה

הדגל הכחול-לבן של הלאומיות הצרופה. אך כדאי לבחון היטב מאיזה כד תפור דגל זה. שמא יתכרר שזהו כד שחור, שנצבע בצבעים אחרים.

אדם בשם חנוכה

ד תפרצות הבריונות של אוהדי הליכוד והתחיה, באסיפות של המערך. היא אוח לבאות — לא רק בימים הנוחרים של מערכת-הבחירות. אלא בשנים הבאות של המדינה.

הכל חשים שזהו זרם הפורץ-ממעמקי האדמה. לאבה רותחת הנשפכת מה-רגעש.

אך איש אינו שש לאתר את מקורה של לאבה זו. הרי ההמון צועק. בגין! בגין! — ור' מנחם הוא. לכל הדעות, אשכנזי מארץ האשכנזים. אם כן, זוהי בריונות פוליטית מובהקת, המזכירה דוגמות מאירופה משנות ה-30.

בכל ארץ יש, "לומפן-פרוטריאמ", פרוטריון-שליסמרטוטים, וכך תנועה ימנית-קיצונית ופאשיסטית מתבססת עליו. אין כאן בעייה עדתית — גם אם הבריונים, כפי שצולמו ביומני-הקולנוע, הם בעלי הזות, "מיזרחית".

לכל היותר מדברים הפרשנים המדופלמים — כולם אשכנזים טהורים — על "שתי תרבויות". במערכת-הבחירות הזאת, כך הם אומרים, מתמודדות שתי תרבויות — זו של המערך, של ארץ-ישראל העובדת, של הנוסטלגיה, של הפלמ"ח, — וזו של הרביוניזם, של בית"ר, של אצ"ל, של השכונות. רק מיקרה הוא שהראשונה היא על טהרת האשכנזיות. והרי גם השנייה נוצרה עלידי אשכנזים, יוצאי פולין ורוסיה. עמוס עוז, צאצא של מישפחה רוסית מכובדת, חבר קיבוץ אשכנזי מכובד, הגדיל לעשות ודיבר בתשדיר-בחירות של המערך על שתי תרבויות המתבטאות בשני שירים, את האחד, הימנון בית"ר, כתב זאב ז'בוטינסקי, ואת השיר הנגדי כתבה לחל. משמע: שתי תרבויות אשכנזיות. הוא רמז כי יש קשר ישיר בין המילים, כי שקט הוא רפש / הפקר דם ונפש / למען זהוד הנסתר... ובין צעקות-האימים של ההמון הנסער, המלוות את שימעון פרס בכל מקום.

אך ז'בוטינסקי, שנולד באודסה ושסיים את חוק-לימודיו באיטליה, היה איש-תרבות מובהק — ובכך עלה על רוב המנהיגים הציוניים האחרים. הוא האמין ברצינות באידיאל של "הדר" — אידיאל שאלו מן התרבות הרומנטית האירופית. הוא היה מתהפך בקיברו אילו ידע מה מתרחש עתה בשמו באסיפות בנתניה. את דעתו על מנחם בגין אמר בשעתו בפה מלא. כאשר הישוה את נאומו לחריקת הצירים של דלת חלודה.

כמו כל חבריו, מתחמק עמוס עוז מן ההגדרות המדוייקות, המרחפות על קצה לשונו. בעבר לא גרתע מלאמר כי "ארץ-ישראל העובדת" היא עניין של "חיתוך הדיבור". הפעם הוא חושש, אך אם יש כאן התמודדות בין שתי תרבויות, אין החיות עוברת בין ז'בוטינסקי וברל כצנלסון.

היא עוברת בין מה שנקרא פעם, "ישראל הראשונה" ובין מה שנקרא "ישראל השנייה".

אלא שמושגים אלה עצמם טעונים תיקון ועידכון. הם ביטאו התנשאות אשכנזית טיפוסית. "ישראל הראשונה" היתה ישראל של המימסד, של "חיתוך הדיבור" האידישי (באצטלה "צברית"), של עולס-המושגים המערבי במהדורת ליב טולסטוי ובר בורוכוב או במהדורת פרידריך ניצשה וגבריאלו ד'אנונציו. "ישראל השנייה" היתה של העולים מארצות-המיזרח, שנראו כאובייקטים פאסיוויים, ושנדרשו להתבולל במהי-רות האפשרית בעולםם של הישראלים ה"אמיתיים".

מה שקורה עתה בארץ לא בא אלא להזכיר כי מושגים אלה הפכו זה מכבר נחלת-העבר.

כיום "ישראל הראשונה" היא ישראל של הרוב המכריע בקלפי, ישראל של השכונות ועיירות-ה"פיתוח", של המישפחות, "ברוכות הילדים", של בזוגו ואכזבובו. "ישראל השנייה" היא עתה ישראל של אתמוז, של רוזנקראנץ וליידנטל, של באך ובטחובן.